

שינויים בזוגיות בקרב גברים חרדים מקהילת גור, נוכח מגפת הקורונה

תקציר

בעיני רבים נחשבת שנת 2020 לשנה היסטורית, זאת כתוצאה מהשינויים העצומים שהתרחשו בחייהם של המוני בני אדם בכל העולם, כמו גם בישראל, בעקבות התפרצותה של מגפת הקורונה. הצורך למגר את המגפה הוביל לשינויים רחבי היקף במציאות החברתית-כלכלית, אשר פגעה ועדיין פוגעת בסדר יומם וביכולת תפקודם והתפרנסותם של אנשים רבים בעולם כולו. אחת המקומות החשובים והבסיסיים ביותר עליהם השפיעה מגפת הקורונה הוא המרקם המשפחתי והקשר הזוגי, אשר חווה שינויים מרחביים מהותיים בדיכטומיה שבין הפרטי לבין הציבורי. נוכח הידע המצומצם אודות השפעות הקורונה על המערכת הזוגית, מאמר זה יבקש לשפוך אור נוסף על הנושא באמצעות עבודת מחקר איכותנית, אשר התבססה על שישה ראיונות עומק עם גברים נשואים מקהילת גור, אחת הקהילות המרתקות והבלתי מוכרות בציבוריות הישראלית בכלל, ובתחום הזוגיות והמשפחה בפרט. מחקר זה מציג עדות נדירה וחשובה על נקודת המבט הגברית בזוגיות רבת החוקים והכללים במסגרת הקהילה, לצד הבנה על התופעות השליליות, כמו התנגדות ממסדית וקשיים כלכליים, אך גם על התופעות החיוביות, כמו זמן משותף ופעילות מינית תדירה יותר, שמגפת הקורונה חוללה במערכות הזוגיות בקהילה החרדית.

מבוא

מטרת המחקר עליו מבוסס מאמר זה הייתה לצבור ידע הנוגע להשפעת מגפת הקורונה על המערכת הזוגית ומוסד המשפחה, כפי שהוא נתפס ונחווה על ידי גברים חרדים מקהילת גור.

למגפת הקורונה, תופעה שכבר עתה נחשבת להיסטורית, יש השלכות דרמטיות על היבטים רבים בעולמם ובסדר חברתי של תרבויות רבות בעולם כולו, כמו גם במדינת ישראל. מגפת הקורונה הינה מחלה אשר פרצה בסין בסוף שנת 2019, וחודש אחרי זה התפשטה בכל העולם, וגם בישראל (אורנשטיין, 2020). מאפייניה הייחודיים של מגפת הקורונה, כמחלה המתפשטת במהירות, עם אחוז תמותה גבוה יחסית ותסמינים מבלבלים ובלתי משמיעים, הובילו מצד אחד לסגרים לאומיים, שנדרשו כדי להקטין את כמויות הנדבקים, המאיימים על היכולת של מערכות הבריאות לתפקד, ומצד שני, הם הובילו ליצירת מציאות חברתית חדשה, של ריחוק חברתי מתמשך (Kye & Hwang, 2020).

בשנה שחלפה מאז שפרצה המגפה, נבחנו ההשפעות שלה על המציאות החברתית כלכלית. אחת מההשלכות המרכזיות היא המעבר המהותי למרחב הביתי. מחקרים ראשוניים, בארץ (ריבקין ואחרים, 2020) ובעולם (Kofman & Garfin, 2020), כבר מצביעים על הנזקים ועל מעשי האלימות אשר הולכים וגוברים במרחב הביתי. בהתאם לכך, המחקר האקדמי מפתח לאורך הזמן הבנה באשר להשפעותיה והשלכותיה של מגפת הקורונה גם על הזוגיות ועל המערכת הזוגית הרומנטית. המערכת הזוגית הרומנטית, מהווה את אחד מהנושאים המרתקים נוכח האופן בו היא

נבנית ונתפסת בתרבויות שונות, ונוכח הדרך בה היא הולכת ומשתנה בעשורים האחרונים, לצד מוסד המשפחה (Pietromonaco & Overall, 2020).

במאמר זה נבקש לעסוק במגפת הקורונה, תוך התמקדות בהשפעות שלה על הזוגיות בקרב קהילת גור. קהילה בעלת רקע תרבותי וסגנון חיים ייחודיים, הקהילה החסידית הגדולה בישראל.

ממצאים ראשוניים על ההשפעה של מגפת הקורונה (Covid-19)

מגפת הקורונה, בדומה למגפות רבות בעשורים האחרונים היא תוצאה של מוטציות של מחלות אשר הופכות מחלות שעוברות בין בעלי חיים למחלות העוברות גם בין בני אדם (Kye & Hwang, 2020). מחלת הקורונה מתאפיינת במספר היבטים, אשר הופכים אותה לתופעה חברתית היסטורית הנובעת מאי וודאות רפואית גדולה, והכוללת תסמינים המזכירים מחלות שגרתיות אחרות, לצד תסמינים אחרים. המציאות הרפואית הופכת למורכבת אף יותר נוכח חוסר ההיכרות היחסי של מערכת הרפואה עם המחלה ונוכח היקף המידע החדש המצטבר באופן יומיומי בעקבות תפוצת החיסונים הרחבה, הן מבחינת האפקטיביות והן מבחינת תופעות הלוואי של החיסונים החדשים (Heinonen & Strandvik, 2020). עם זאת, הייחודיות של מגפת הקורונה נובעת מהשפעותיה החברתיות-תרבותיות וכמובן גם הכלכליות. המגפה הובילה להשפעות דרמטיות במרקם ובסדר החברתי, תוך שינוי מהותי ובסיסי בדיכטומיה ובסדר המרחבי המבחין בין הבית לבין המרחב הציבורי (Marroquín, Vine & Morgan, 2020). הערכות ראשוניות הנוגעות למשמעות של הפרת הסדר הקיים מצאו, כי תופעות כמו אלימות משפחתית עולות וגאות נוכח הסגרים המשאירים בני זוג אלימים מסוגרים בבתיהם במצב כלכלי קשה (Kofman & Garfin, 2020).

בהקשר זה, חשוב לציין את עבודתם המרתקת של פיטרומונקו ואובראול (Pietromonaco & Overall, 2020), אשר בחנו את האופן שבו מחלת הקורונה צפויה להשפיע על החיים הביתיים, על בסיס מודל המסיק את ההשפעות החיצוניות והפנימיות על איכות הקשר הזוגי. החוקרים מבחינים בין גורמי לחץ חיצוניים, מאפיינים של חולשה הקיימים בנקודת המוצא בבית הנתון, ותכונות אישיות המאופיינות בחולשה העלולה לפגוע במרקם הביתי. אלו, משפיעים באופן משולב על הקשר הזוגי, לצד איכות ויציבות הקשר. מבחינת גורמי הלחץ החיצוניים, הגורמים הכלכליים נמצאו כגורמים משמעותיים. אלה, נובעים מאבדן או צמצום הכנסה, צורך לחפש עבודה, קשיים בהתמודדות בעבודה ומול הילדים נוכח אבדן של פתרונות לילדים בשעות העבודה (כמו בתי ספר, צהרונים, וכדומה). לצד קשיים אלו, משפחות החוות את מגפת הקורונה סובלות מפגיעות נפשיות הנובעות מן ההסתגרות בבית, לרבות תקופות הבידוד הנכפות על רבים מאלו הנמצאים